Folkbokföringskungörelse och skatteregister

Av kanslirådet Stig Wernlund

I nr 6—7 har redogjorts för den nya folkbokföringsförordningen. Denna har nu följts av en folkbokföringskungörelse av den 9 juni 1967 (SFS 1967:495), en kungörelse om vissa register hos folkbokföringsmyndighet över fastigheter och skattskyldiga (1967:497), ändringar i taxeringskungörelsen (1967:496) samt följdändringar i åtskilliga andra författningar (1967: 498-509).

I. Folkbokföringskungörelse

Författningsområdet

Den nya folkbokföringskungörelsen (FBK) ersätter i första hand de nuvarande viktigare tillämpningsförfattningarna på folkbokföringsområdet, nämligen kyrkobokföringskungörelsen (1946: 801), mantalsskrivningskungörelsen (1947:654), kungörelsen angående folkbokföringen i Stockholm (1947:944) samt kungörelsen angående folkbokföringen i Göteborg (1948:621). Vidare ersätter FBK vissa specialförfattningar rörande dödsfallsanmälan (1916:519), kyrkobokföringsinspektörer (1946:594), födelsenummer (1946:783), roteombud (1947:253), befolkningsstatistik (1949: 702) och sjömanshus (1956:194). Samtidigt upphävs de romersk-katolska församlingarnas rätt till egen kyrkobokföring. FBK träder i kraft den 1 oktober 1967 men skall börja tillämpas såvitt avser kyrkobokföringen först fr. o. m. den 1 januari 1968. Mantalsskrivningen hösten 1967 skall dock följa de nya bestämmelserna.

Författningstekniken

Vid utformningen av FBK har man följt tendensen inom statsförvaltningen att regleringen av detaljfrågor överförs från Kungl. Maj:t till centrala ämbetsverk och liknande organ. Denna delegering av beslutanderätt återspeglar sig i FBK genom att motsvarighet saknas till många bestämmelser i nu gällande författningar samtidigt som andra bestämmelser utformats mindre detaljerat. I stället har man lagt större ansvar och befogenhet på centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (CFU) genom 2 §, enligt vilken CFU meddelar anvisningar och fastställer formulär som behövs för folkbokföringen. För tillämpningen av denna bestämmelse föreskrivs samråd med andra myndigheter på vissa punkter i FBK.

Kyrkobokföring

FBK lämnar i princip det nuvarande kyrkobokföringssystemet orubbat men ger möjlighet till partiella reformer, som kan genomföras successivt, genom att detaljregleringen överlämnats åt CFU.

Kyrkobokföringsmyndighet

Folkbokföringsmyndighet i första instans är fortfarande pastorsämbetet. Hittills har pastor, d. v. s. i regel kyrkoherden, ensam ansvarat för kyrkobokföringen även när annan präst eller biträden utfört arbetet. Som en nyhet har nu införts möjlighet att delegera det direkta

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02

ansvaret för kyrkobokföringsarbetet. Delegeringen till annan präst på samma pastorsexpedition beslutar pastor ensam om efter samråd med kyrkobokföringsinspektören, men domkapitlet kan upphäva beslutet. Sådan präst kan också utan särskilt förordnande utfärda prästbevis. Delegeringen till annan än präst, d. v. s. till ett kvalificerat biträde, beslutar domkapitlet. Oavsett om delegering skett eller ej är det alltid kyrkoherden som skall ha tillsyn över kyrkobokföringen.

För betjäning av allmänheten skall pastorsexpedition och pastor själv ha bestämda tider. Expeditionstiden bestämmes av pastor, men domkapitlet kan upphäva beslutet och bestämma annan tid. Vidare bör det inrättas särskilt mottagningsställe, när det föreligger behov därav. På sådant ställe finns ej tillgång till kyrkoböcker.

Kyrkoböcker och andra register

Kyrkoböckerna betecknas i FBK som en form av register, även om de är bundna i bokform. Alla de i dag föreskrivna kyrkoböckerna behålles, med undantag av de särskilda förteckningar som hör till församlingsboken. Utflyttningsboken, som nästan undantagslöst förs frivilligt, blir obligatorisk. Personakterna för obefintliga, avlidna och emigranter blir kvar i kyrkobokföringsorten och bildar där tre olika register: obefintligregister som ersätter boken över obefintliga, död- och begravningsbok samt ett nytt register, betecknat emigrantregister. Församlingsregistret utgöres av ett personaviregister, innehållande personavier för samtliga i församlingen kyrkobokförda personer. Avgångsregister föreskrivs ej men kan föras frivilligt. Avgångslängd skall enligt övergångsbestämmelserna punkt 4 föras endast i begränsad utsträckning och ej längre än till den 1 januari 1968. Som en allmän princip gäller att FBK inte lägger hinder i vägen för pastorsämbetet att föra även andra register än de som är obligatoriska.

Personakter

Liksom hittills skall för varje kyrkobokförd person finnas en personakt. Den upprättas i regel av pastorsämbetet och upptar alla viktigare folkbokföringsuppgifter rörande personen. En nyhet är att för svensk medborgare som har dubbelt medborgarskap icke skall antecknas hans utländska medborgarskap. Sålunda skall exempelvis sovjetryskt medborgarskap inte antecknas för här naturaliserade balter. Personakterna förvaras i församlingsliggaren så länge personen är kyrkobokförd i församlingen. För obefintliga och emigranter överförs personakten till obefintligregistret resp. emigrantregistret. När personen avlidit eller dödförklarats, uttages personakten från församlingsliggaren resp. obefintligregistret. Från sistnämnda register uttages personakten även när 100 år förflutit från personens födelse och det ej är känt att han lever.

Anmälningar och underrättelser

I princip innehåller FBK aviseringsbestämmelser endast såvitt avser aviseringen från folkbokföringsväsendet till annan förvaltning. Dock har i FBK intagits bestämmelser om underrättelser till pastorsämbete i fråga om t. ex. födelse, dop, konfirmation, vigsel och nytt äktenskap, dödsfall och jordfästning. Bestämmelser i specialförfattningar om

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02

avisering till folkbokföringsväsendet eller i båda riktningarna har ansetts lämpligen böra behållas i specialförfattningarna. Genom anvisningar av CFU skall i övrigt bestämmas i vilka fall och på vilket sätt folkbokföringsmyndigheter skall lämna varandra underrättelser, t.ex. i fråga om underrättelser till länsstyrelserna.

Pastorsämbetena är alltjämt skyldiga att underrätta varandra om personers vistelse i annan församling än kyrkobokföringsorten, när denna vistelse kan antas föranleda ändrad kyrkobokföring, d. v. s. bokföring bör ske i vistelseförsamlingen. Sådan skyldighet har införts även för lokala skattemyndigheter, för effektivisering av den interna kontrollen av systemet med flyttningsanmälan. I detta syfte har man vidare infört skyldighet för postanstalt att sända mottagna anmälningar om permanent adressändring på grund av flyttning till pastorsämbetet i inflyttningsorten. Postens aviseringssystem kan dock av praktiska skäl inte träda i full tillämpning förrän den 1 mars 1968.

Innan utlänning utan egen flyttningsanmälan avregistreras såsom utflyttad till utlandet, skall pastorsämbetet samråda med den lokala skattemyndigheten. Visserligen har samråd med utlänningskommissionen och försäkringskassa inte föreskrivits som handläggningsform, men det kan antas att CFU i stället genom anvisningar kommer att anbefalla att upplysningar inhämtas från dessa myndigheter. När den lokala skattemyndigheten funnit sannolika skäl tala för att utlänning ej längre är bosatt i riket, skall denna myndighet genast underrätta pastorsämbetet i utlänningens kyrkobokföringsort.

Till statistiska centralbyrån skall sändas sådana underrättelser som är av betydelse för befolkningsstatistiken. Bestämmelserna härom har införts i FBK samtidigt som den särskilda kungörelsen om befolkningsstatistiken upphävts.

Pastorsämbetes beslut

Har en person flyttat till eller inom en församling men inte gjort flyttningsanmälan, skall pastorsämbetet lämna honom tillfälle att yttra sig innan ämbetet fattar beslut om ny kyrkobokföring. Sådant hörande kan pastorsämbetet underlåta, om flyttningen skett inom samma församling och kommun. Vid utarbetandet av FBK hade från något håll ifrågasatts om inte pastorsämbetet borde åläggas att motivera ett beslut som strider mot vederbörandes önskningar och att han därefter skulle höras ånyo. Ett sådant förfarande har lagstiftningen ansett alltför tyngande. I stället skall den skriftliga underrättelsen om tredskoskrivningsbeslutet kompletteras med en besvärshänvisning, oavsett om den kyrkobokförde yttrat sig eller inte och oavsett om han bestritt eller godtagit den ifrågasatta kyrkobokföringen. Däremot behöver pastorsämbetet inte delge beslutet med kommun.

Innan pastorsämbetet formligen förelägger en flyttande, som underlåtit flyttningsanmälan, att lämna sådan anmälan, skall ämbetet givetvis i första hand underrätta den flyttande om hans anmälningsskyldighet genom en formlös erinran i vanligt brev och ge honom skälig tid att efterkomma detta. Först sedan detta brev blivit resultatlöst tillgripes formligt föreläggande genom rekommenderat brev med mottagningsbevis.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02

Stockholm och Göteborg

För kyrkobokföringen i Stockholm och Göteborg gäller alltjämt vissa särbestämmelser. Antalet sådana har dock kraftigt minskats.

Den lokala fortlöpande folkbokföringen i dessa städer kvarligger hos den lokala skattemyndigheten men betecknas — trots att pastorsämbetena ej har hand om denna folkregistrering — likväl kyrkobokföring för att man skall få en enhetlig beteckning på all primär folkbokföring. Den lokala skattemyndigheten beslutar således om dels kyrkobokföring i församling i staden, dels avregistrering från kyrkobokföringen av annan än den som avlidit och dels överföring till obefintligregister.

Hos den lokala skattemyndigheten förs fyra register för kyrkobokföringen, nämligen folkregister, obefintligregister, emigrantregister och inflyttningsbok. I folkregistret registreras samtliga i staden kyrkobokförda personer på var sitt s. k. folkregisterkort. I inflyttningsboken antecknas inte de flyttningar som skett inom staden. I Stockholm för den lokala skattemyndigheten dessutom särskilt flyttningsregister över personer som varit kyrkobokförda på fastighet i staden men inte mantalsskrivits på fastigheten. Detta sammanhänger med att där inte förs församlingsböcker.

Pastorsämbetena i Stockholm och Göteborg för således inte inflyttningsbok, obefintligregister eller emigrantregister. Pastorsämbetena i Stockholm för som nyss antytts inte heller församlingsbok. Avgångsjournal skall inte längre föras.

Av den lokala skattemyndighetens ställning som egentlig kyrkoföringsmyndighet följer att flyttningsanmälan och fastighetsägares bostadsanmälan inte skall ske hos pastorsämbetet utan i stället hos den lokala skattemyndigheten. Detsamma gäller postanstalts anmälningar om permanent adressändring.

Mantalsskrivning

Länsstyrelsen upprättar årligen (oktober) för varje församling en s. k. personförteckning över de personer, som enligt länsstyrelsens folkbokföringsregister är kyrkobokförda i församlingen. Personförteckningen lämnas i Stockholm och Göteborg till den lokala skattemyndigheten samt i övriga orter till pastorsämbetet. Dessa myndigheter granskar personförteckningen mot kyrkobokföringen och tillser att ev. rösträttshinder angivits. Länsstyrelsen underrättas om ändringar och tillägg som behöver göras i länsstyrelsens register för att dessa skall överensstämma med kyrkobokföringen.

I stommen till mantalslängden upptas de personer som mantalsdagen den 1 november är kyrkobokförda i församlingen. Den som då är kyrkobokförd i icke territoriell församling upptas i stommen för den territoriella församling där kyrkobokföringsfastigheten är belägen. Även flyttningsfall som inträffat efter mantalsdagen skall beaktas i viss utsträckning, för att man skall få en så aktuell mantalsskrivning som möjligt. Av tekniska skäl har man måste begränsa tiden till den 20 november. Således skall den, som på grund av flyttning kyrkobokförts under tiden den 2—20 november, upptas i stommen för den församling där han var bosatt mantalsdagen. Den som kommer senare med en flyttningsanmälan, som innebär att ny bosättning grundats senast mantalsda-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02

gen, har uppenbarligen underlåtit att göra flyttningsanmälan inom föreskriven tid men kan hos den lokala skattemyndigheten ansöka att bosättningen beaktas. Varje person upptas under fastighet eller rubrik enligt kyrkobokföringen. Fastigheterna upptas i jordregistrets eller fastighetsregistrets ordning.

Kommunen skall kungöra var och när dess exemplar av stommen till mantalslängden kommer att hållas tillgängligt för allmänheten. Snarast möjligt efter den 5 februari lämnar kommunen sitt exemplar till den lokala skattemyndigheten, som ser till att det överensstämmer med den justerade längden. Därefter återfår kommunen samma exemplar i form av avskrift av mantalslängden.

När en person gör ansökan till den lokala skattemyndigheten om att bli mantalsskriven i viss kommun, skall han förebringa utredning till stöd för sin talan. Underlåter han detta, handlägges ärendet ändå, om den lokala skattemyndigheten inte kan medge uppskov. Den vars mantalsskrivning är i fråga och den berörda kommunen, dock ej sökanden, skall lämnas tillfälle att yttra sig. Sådant yttrande kan inhämtas på telefon.

Till förhindrande av att ingen mantalsskrivs på mer än ett ställe eller felaktigt utelämnas skall de lokala skattemyndigheterna lämna varandra underrättelser. Mantalsskrivs någon i annat fögderi än det där han är upptagen i stommen, skall utdrag av stommen sändas till den lokala skattemyndighet som mantalsskriver personen. Är lokala skattemyndigheter av olika mening om personens rätta mantalsskrivningsort, skall de skriftligen delge varandra sina meningar.

Senast den 15 mars mantalsåret sänder den lokala skattemyndigheten till länsstyrelsen förteckning över personer som i mantalslängd upptagits på annan fastighet än i stommen. Samtidigt sändes till pastorsämbetet uppgift om dels mantalsskrivningsbeslut som föranleder ändring i kyrkobokföringen, dels personer som är stadigvarande bosatta i utlandet och dels personer som befunnits sakna känt hemvist.

Beslut i besvärs- och underställningsmål antecknas i mantalslängden för det år beslutet gäller samt i länsstyrelsens avskrift av längden. Kan beslutet antas ha betydelse för personens kyrkobokföring, sänder den lokala skattemyndigheten underrättelse därom till pastorsämbetet.

Hos lokal skattemyndighet skall föras personaviregister över befolkningen i fögderiet, om CFU inte bestämmer annat. Därmed har CFU beretts möjlighet att bedriva försök hos vissa lokala skattemyndigheter med s. k. mantalsregister, framställt med AD-teknik och upptagande i alfabetisk ordning de mantalsskrivna personerna i ålder över 16 år. Ett sådant register framställs sedan länge årligen i Stockholm för användning i stort antal exemplar inom uppbördsverket samt för försäljning till myndigheter och enskilda.

Länsregistrering för folkbokföring

Länsstyrelsen skall på magnetband föra register över befolkningen i länet (personband). För varje person anges bl. a. namn, personnummer, födelsehemort eller födelseort och kyrkobokföringsort. Vidare för länsstyrelsen två register bestående av personavier. När en person upphört att vara kyrkobokförd eller mantalsskriven i länet, skall han dock fortfarande redovisas i registren så

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02

länge CFU finner det behövligt. Slutligen för såväl CFU som länsstyrelsen förteckning över födelsenummer.

Särskilda bestämmelser

Vissa ytterligare processuella bestämmelser har meddelats. Underställningsmål hos länsstyrelse och domkapitel skall föredragas med förtur framför besvärsmål. Motsvarande bestämmelse har för kammarrättens del införts genom tillägg i kammarrättsstadgan. Innan länsstyrelse förordnar om sådan kyrkobokföringsåtgärd som inte yrkats, skall den berörda personen eller kommunen få tillfälle att yttra sig. Vidare har upptagits utförliga delgivningsbestämmelser. Slutligen har införts en sekretessbestämmelse, enligt vilken den som tjänstgör eller tjänstgjort hos folkbokföringsmyndighet inte får obehörigen yppa vad han erfarit om enskilds personliga förhållanden.

II. Skatteregister

Utöver de tidigare nämnda rena folkbokföringsregistren skall det hos folkbokföringsmyndigheterna föras särskilda skatteregister. Bestämmelserna härom har upptagits i en helt ny kungörelse den 9 juni 1967 (nr 497) om vissa register hos folkbokföringsmyndighet över fastigheter och skattskyldiga. Samtidigt upphävs kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 562) angående förande av vissa register hos lokal skattemyndighet. CFU kan bestämma att register enligt den nya registerkungörelsen skall innehålla även andra uppgifter än som anges nedan. Vidare får CFU föreskriva de avvikelser som kan behövas för år 1967 med hänsyn till bl. a. övergången till ADB-system.

Register över fastigheter

Länsstyrelsen skall på magnetband föra register över fastigheterna i länet (fastighetsband). För varje fastighet eller särskilt redovisad del därav anges fastighetsbeteckning samt ett identitetsnummer, bestående av kod för det administrativa område där fastigheten är belägen i förening med ett löpande nummer (fastighetsnummer). Dessutom anges ägarens eller innehavarens namn och postadress.

Vidare skall hos lokal skattemyndighet föras register över fastigheterna inom fögderiet. Registret består av kort (fastighetsavier) med uppgifter ur fastighetsbandet.

Register över skattskyldiga

Över de skattskyldiga i länet skall länsstyrelsen föra register på magnetband (skatteband). För varje skattskyldig anges namn och postadress, identitetsnummer, det administrativa område inom vilket han är skattskyldig, uppgift om preliminär och slutlig skatt. I förekommande fall anges pensionsförhållanden beträffande allmän försäkring. När mantalsskriven fysisk person registreras inom hemortskommunen, utgör hans personnummer identitetsnummer. I övriga fall fastställer den lokala skattemyndigheten särskilt registreringsnummer som identitetsnummer.

Över skattskyldiga med särskilt registreringsnummer skall föras särskilda register, såväl hos länsstyrelsen för länet som hos den lokala skattemyndigheten för fögderiet. Hos CFU förs register över fysiska personer som inte är mantalsskrivna men för vilka utfärdats debetsedel på preliminär skatt. Register som nämnts i detta stycke består av kort (J-avier) med uppgifter ur skattebandet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:02